

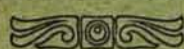
NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASILO ISTOIMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. — Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik Ernest Jelušić.

Sadržaj:

O novoj godini. Spjevao Ernest Jelušić.

Hoćemo li gajiti tjelovježbu i igre u pučkoj školi? Predavao Jos. Bačić. (Sa glavne skupštine učiteljskog društva »Narodna Prosvjeta« u Puli.)

Moj nesretni prijatelj. Po tal. priredio Frančić.

Crtnje narodnih ornamenata u školi. Piše Jelica Belovičeva.

Jesu li djeca sa 6 godina dovoljno razvita za školu? Piše I. Mahulja.

O nastupu noći. Spjev. I. C.

Obavijest.

Vjesnik. — Lične vijesti.

Na znanje.

Natječaj.

One, koji su slučajno zaboravili
namiriti pretplatu, sjećamo ih na
naslov naše uprave.

UPRAVA

Pula, Via degli operai, 10

Namirili pretplatu za godinu 1906.

I. Mandić, Krbune. — V. Osojnak, Frančiči. — L. Mrakovčić, Omišalj. —
N. Magašić, Baškadruga. — I. Trinajstić, Dobrinj. — Općinsko glavarstvo,
Baška. — M. Grosman, V. Rubeša i H. Jelušić, Kastav. — Z. Nimira i hrv.
Čitaonica, Punat. — Š. Frulić, Grdoselo. — Š. Havel, Roč. — Čitaonica,
Ližnjan. — M. Diminić, Šumbreg. — F. Rubeša, Zamet. — L. Seršić, Baška-
druga. — M. Črnjeka i Š. Črvar, Zrenj. — I. Dorčić, Praha. — I. Sancin,
Buzet. — M. Vrbančić, Nerezine. — P. Premuda, Zagreb. — I. Žic, Štivan
Cres. — Š. Šiškovič, Hrpelje Kozina. M. Žagar, Klanec. — L. Scalier, Pula.
— P. Šabalja, M. Lošinj.

Namirili pretplatu za godinu 1907.

M. Črnjeka, Zrenj. — J. Kocijan Radivoj, Omišalj. — A. Fučić i kot.
učiteljska knjižnica, Punat. — Pučka škola, Baška. — A. Kašir, Tinjan. —
Kotarske učiteljske knjižnice, Kastav i Pazin. — G. Horvat, Pula. — I. Žic,
Štivan Cres.

Bila vam na pameti Družba
sv. Cirila i Metoda za Istru!

NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASILO ISTOIMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. — Rukopisi se ne vraćaju.
Urednik ERNEST JELUŠIĆ.

O novoj godini. Spjevao Ernest Jelušić.

Gle! — Godinica svanu mlada!

A žudio je za njom svak,
Sa tisućero šarnih nada
Upleto si je vijenac lak.
I užurbano sve je redom,
Sve duše puni tajni glas:
Ah! sjaj se diže našim gledom
I put je ružam pokrit vas!

I znancim tako, milim svojim,
Sve junačku im stište p'jest,
Sa tisuć želja, putem kojim
Nek svak odnese svoju čest!
Ta nova sreća sve nek grli,
I svima spremi čitav raj,
Al nuz sve valja i dom vrli
Da shvati velik, častan kraj.

Jer sv'jesti u nas dokle nema
I žara većeg za naš dom,
Sve redom crni grob nam sprema
I prvi će nas srušit grom.
Sa pustim željam dan će minut,
Za njime mnogi još će doć,
A je l' će bolji nama sinut?
Il možda će nas stisnut noć.

Sad mladi dan nas u red zove,
Na čelo tišti novi žig:
Vi dobri ljudi dobe nove
O to je sreći našoj mig!
Sa novom zorom mladog ljeta
U složni sve nek stupi roj,
I brat kô brata sve nek sreta
Tad pripravne će naći boj!

D $\frac{10}{1924}$ Č-46-B

Moćemo li gajiti tjelovježbu i igre u pučkoj školi? Predavao Jos. Bačić.

(Sa glavne skupštine učiteljskog društva „Narodne Prosvjete“ u Puli.)

„Veseliti i jačati mladež: to je prava apostolska misija, dostojna svakoga čovjeka, koji čuti. Ljubav prema društvu i prema domovini valja da nas oduševljava za tjelovježbu.“

Cijela čovjeka nam je uzgajati: i dušu i tijelo.

Uzgajamo li samo tijelo, ne uzgajamo čovjeka; uzgajamo li samo dušu, također ne uzgajamo nego njegovu bolju polovicu. Objekt našeg uzgojnog rada treba da je čitav čovjek, dakle i tijelo i duša.

Dočim su stari Grci uzgajajući čovjeka vježbali mu samo tjelesne moći, a zanemarivali dušu, činimo mi obratno. Današnje škole skrbe se za izobrazbu duševnih moći, a za tijelo gojenca ne skrbe se bar ovdje u Istri posve ništa. Tko više griješi: stari Grci ili mi? Ili može zar jaka, zdrava duša biti u nerazvatom, slabahnom tijelu?

Jako, zdravo, uvježbano tijelo djeluje povoljno i na dušu, s toga ćemo neizravno uzgajati i duševne moći, ako se trsimo da izvježbamo, ojačimo tijelo.

Za suglasno vježbanje tjelesnih organa skrbi se tjelovježba, kamo spadaju i igre.

Da se i mi u Istri maknemo u pogledu tjelesnog uzgoja u pučkim školama, na to bih Vas rado, kolegice i kolegi, ovom raspravicom potaknuti i zamoliti interesovane činbenike, da nam potpomognu u ovom našem nastojanju.

Da postignem svoju svrhu, a da ne zlorabim odviše Vašu ustrpljivost i dobrotu, taknut ću se u kratko samo važnijih izvora, iz kojih ću crpsti argumente.

Iskustvo. U ovo dvadeset i pet godina, dokud u prošlost siže moja pamet, koliko se toga na gore promijenilo u pogledu tjelesnoga uzgoje djece, a tome je kriva škola, koja je postupala, a postupa i danas — u dobi tjelovježbe — proti tjelesnom uzgoju djece. Za rane moje mladosti i te kako smo si mi djeca vježbali tjelo: zvali smo se, tko da koga obori, natjecasmo se, tko će dalje kamen baciti, tko će teži dignuti, utrkivasmo se, preskakivasmo jarke i zidiće, igrasmo se stotinu igara, kojima si vježbasmo tijelo, a danas je škola tamo i drugud po Istri ubila taj izljev dječje naravi i počinila smrtni grijeh na tijelu naše mladeži. (Ne ću time da kažem, da se djeca imaju tući niti da u njive imaju bacati kamenje!) Mi, djeca naravi, prije nego počesmo školu polaziti, štovasmo jakoga našega vršnjaka, a učitelj ga je u školi na mrtvo ime isprebijao, ako ga je gdje god vani vidio, da skače, da se rva ili

da valja teški kamen. Stara baka skupila nas petoricu mališa i učila nas razne igre, hvalila one, koji bi se ljepše i okretnije gibali, a kad bi učitelja zapazili, raspršili bi se ko koke, kad među nje jastreb udari, pa onda u skrovištu čekali, dok ne ode naš tiran, koji nam zabranjuje ono, bez čega nismo mogli živjeti.

A sada? Roditelji, uzgojeni u takvoj školi, kad vide da im se djeca pametnom, naravskom igrom zabavljaju, udri šibom na nje i potjeraj ih kući, da ih ne kazni učitelj u školi, jer bi to i za roditelje sramota bila. — Roditelji, uzgojeni u našim školama, hoće da im djeca budu ozbiljni ljudi. »Kad putem ideš, ne trči, jer ćeš pasti i nogu si slomiti; da se na drvo penješ, očuvao te Bog, pasti ćeš i ubiti se, plivati nemoj, utopit ćeš se, nabacivati se s kamenjem? pasti će ti na glavu; vikati? to je nepristojno. Pametan moraš biti!« Tako opominje današnja škola i roditelji djecu, pa ako se dijete slijedeći svoju od Boga mu datu narav, igra, jača svoje tijelo ili štogod protivna gorirečenome učini, eto onda karanja: »Čekaj, doći ćeš u školu, pak će te već učitelj tući i zatvoriti!« A dijete već unaprijed vidi u učitelju crna vraga sa šibom, oštrim pogledom, a u školi nazrijeva crnu tamnicu svoju. Pa kad mu dođe vrijeme, da stupi u školu, siročče! kako milo gleda na svoje igračke i igrališta, kako uzdiše: »Z Bogom radosti moja, s Bogom igre moje!«

A kad navršši 12 godina, što onda?

Kako dijete naše sadašnje škole broji mjesece i dane, kad će navršiti školu, da se uzmogne slobodno opet dati na igre! . . . ali kakve igre? Nestajnost, priprostost, ljubav za zdrave igre, to je sve ugušila škola. Dječak je silom odbacio lijepu, zdravu igru, a sada će se dati na muške igre, od kojih — budi bez zamjere rečeno — ne zazire ni učitelj, a te jesu: Kartanje i krugljanje za vino ili novac. Ja ovo, čitatelji moji, s užasom spominjem, ali je žalosna istina, da nam djeca, kad navršše školu, zalaze u gostione, po cijele nedjelje se kartaju u mračnoj sobici birtije, opijaju se, puše ko dimnjaci: ama sve kao veliki, pokvareni ljudi. Tome smo i mi učitelji krivi, jer nismo nastavili nedužne igre najnježnije dobe čovjeka, jer nismo gimnastikom djecu učili na druge zabave; tome su krive i školske oblasti, koje nas nisu poticale, da gajimo gimnastiku i gimnastičke igre, koje nam nisu priskrbile igrališta i sprave u tu svrhu.

Obratite sada pogled na prijatniju sliku. Pošto sama narav sili djecu na igre, na tjelesne vježbe, to će učitelj ravnati ovim nagonom djece, veselit će se s veselom dječicom i sam se s njom poigrati, učiti će ih igre, koje još ne znadu. Kraj škole će imati igralište, kamo će djecu vodili za školskih odmora i u određene satove. Djeca će se na igralištu igrati svaki dan i

gombati bar svaki drugi dan po jedan sat. Uspjeh će se odmah vidjeti: Sva će djeca polaziti školu veselo, pa ih ne će trebati globiti, brže će i lakše učiti, u školi bit će mirnija, jer će znati, da iza duševnog rada dolazi tjelesni. Mislite li, da djeca znadu, da za to hode u školu, da se uče? Šta dječica znadu, što je učenje i korist škole? Neka ljudi govore dječici šiljući ju u školu: »Ajde, ajde, tamo ćete se igrati!« pak ćete vidjeti, s kakvim veseljem će djeca pohrliti i prije zvona u školu, kao da idu na pir, vidjet ćete, kako će napredovati duševno i tjelesno.

Kolega mi se potužio, da mu je u školi uspjeh posve dobar, ali uzdržati disciplinu, to da mu zadaje sto muka: djeca da su živi vražići. Nagovaram ih, zatvaram, pluća si kvarim vječitim opominjanjem: mir! tiho! i t. d., a kod toga trpim ja i djeca. — Ne može drukčije ni biti. Mi zahtjevamo od djece čudesa, kad hoćemo, da nam po četiri sata mirno sjede u malenoj, neprozračenoj sobici. Dajmo Bogu, što je božje, a djeci što im pripada: tjelesne vježbe, pak će djeca vidjeti, da ima sve svoje vrijeme: i nauk i igre, i vika i mûk.

Posljedice zanemarivanja tjelesnih vježbi. Prigovara se, da seoska djeca imadu dosta prilika, da si tijelo vježbaju, pa im s toga ne treba školske tjelovježbe. Istina je prvo, ali da im za to ne treba školske tjelovježbe, to ne stoji, jer se sva djeca tim prilikama ne služe ili ako da, onda vježbaju samo ruke i noge, no dopustit ćete, da to još nije tijelo.

Ono, što je lijepo, u svaćem, na svaćem i svagdje nam je milo i drago. Što nije lijepo vrijeda naše estetičko čuvstvo. Gledajte našega mladića, kako samo hoda. Lijep je i zoran, ali hoda pognuto, jedno rame drži više od drugoga, nespretno koraca. Kako nespretno prihvati za šešir, kad vas pozdravi. Mora li poteći, čini to kano medvjed. Recite mu, da čučne, da se ugne, ne zna, ukočen je. Recite mu, da digne nogu, prevali se umah. Gori li kuća, pa mu dobacite konop, da se po njemu kroz prozor spusti, bojat će se, pa će živ izgorjeti. Da u potrebi preskoči jarak, strah ga je. I na stotine nedostataka opazit ćete na tijelu našega čovjeka. Sveta nam dužnost ima biti, da nastojimo, da nam djeca obzirom i na tijelo izađu iz škole uzoriti, da tjelesne vježbe zavole, da ih nastave i kad navršše školu, pa ne će toliko u gostione, gdje im kržljavi tijelo a duh potamnjuje. Opće je krivo mnijenje naše ovdje po Istri, da nam dostaje, ako nam se učenici nauče čitati, pisati, i računati, a za eneržiju, hrabrost, društvenost ne učinimo bez tjelovježbe lje ništa. Čovjek, koji vježba, gleda neprilikama u oči, ne boji se ropski ničega. Na našeg seljaka zakričite malko, eto već je pokunjen. Dođe li u grad, u društvo, ne zna kud bi se djèo, boji se, trese se. Onaj, koji gimnasticira, nikad nije takav.

Naš seljak (a i inteligentniji čovjek) uvijek se tuži na druge, od drugih sve očekuje, jer ne pozna svoje snage. Gimnastičnim vježbama doći će do jakosti, duh bit će mu bodar, nikoga se bojati ne će, od drugih neće očekivati sve, nego će se više pouzdati u se i u svoje kljuse. —

Selo nam na selo reži; tjelovježba će zbližiti naše ljude, njome će se priučiti na društvenost, bez kojih ne možemo ni malih stvari provesti.

(Konac slijedi.)

Moj nesretni prijatelj. Po talijanskom priredio Franić.

Dakle, jeste li zadovoljni s uspjehom? upita me stari kolega, što mi je sjedio na desno kod stola.

— Jesam, prezadovoljan. Ovo je veseo i nezaboravni dan za mene.

A imao sam i pravo, da mu tako odvratim. Govorio sam oko tri sata četrdesetorici kolega, što su se sastali možda iz desetih općina u C. Ustrojio sam tu dvije podružnice Saveza narodnog učiteljskog društva. Nakon skupštine posjedosmo k stolu, da skupno objedujemo. Nisam htio igrati ulogu glavne osobe. Drugi kolege bili su stariji od mene. Na zahtjev sviju morao sam kao gost sjesti na počasno mjesto kod stola.

Moji me seoski kolege nekom osobitom prijaznošću susretali, jer ja tobož učitelj iz grada. Čudna je njihova prijaznost, a zašto?! Oni si umišljaju, da nisu vrijedni i naobraženi kao mi u gradu. Misle, da su daleko, daleko za nama. U njihovim zamišljenim očima (zrcala plašljivih i osamljenih duša) vidio sam nešto žalasnoga. Nama gradskim učiteljima pružaju gradovi velikih dobara. Podavaju nam nešto boljega, sretnijega. Slobodniji smo u svemu: u govoru, kretnjama, mislima, načinu i dr.

Najveća zadovoljština, što sam ju ja onog dana ćutio, bila je, što sam vidio moga starog i dobroga prijatelja Božidara. Bili smo drugovi još u pučkoj školi. Nisam ga vidio već deset godina. Prije nisam mogao s njime govoriti, jer sam imao voditi skupštinu. Morao sam gledati, da predobijem za stvar nepoznate mi kolege. Želio sam s Božidarom onako prijateljski govoriti, al do objeda mi to nije bilo moguće. Mislio sam sve nadoknaditi kod stola, jer je sjedio uz mene na lijevo.

Objedovasmo. Kad bi me ostali kolege samo na časak pustili u miru, obrazrio sam se na Božidara. Njegovo žalosno lice svratilo moju pažnju na sebe, čim sam ga bio u jutro ugledao. Pričinio mi se bez kuraže, kao nikada prije. Ja sam pravo nastojao, da s njime što god govorim. Nепrestano sam ga pogledavao. On kod objeda nije niti riječce prozborio. Naši se pogledi rijetko susretoše, a i tada na kratko vrijeme. Bilo mi je teško. Mislio sam, da sam kojim neuljudnim činom ili riječju uvrijedio dragoga prijatelja.

— Božidare, upitam ga, zašto nēprestano šutiš?

— Moja narav je takova. I kod kuće pri jelu ne govorim nikada.

— Možda sam ja danas pogriješio? Nisam ovršio niti moju prvu dužnost? Nisam te došao pozdraviti u kuću? Nisam pošao da pozdravim tvoju gospođu?!

— Učinio si mi veliku ljubav, što nisi došao, odvrati mi.

Ko da su mi grči ljuti, ovim riječma srce stisli! Kako mi to danas inače dobri Božidar govori? Zašto me tako vrijeđa? Zašto je tako neotesan? Lice kao da mu otamnilo. Oči upro u stolnjak, kao da se srami. U licu nije ni malo više postao muški, nego li je pred 10 godina bio. Izgledao je mnogo mršaviji nego tada. Njegove oči, koje su mi u školi znale mnogo lijepoga i zanimivoga pripovijedati, izgubile su svu živahnost. Pokazivale su, kao da su nekako teške postale. Činilo mi se, ko da su ugasnule. Usta, kao da se nisu nikad smijala; odijelo prašno, ovratnik zamazan i star, vlasi dugi i neuređeni. Sve je to na njemu čudno izgledalo, tim čudnije na njemu, koji je bio arbiter elegantiarum među nama đacima.

— Kolega, kažem starom učitelju, što mi je sjedio na desno, ne bi li mi za ljubav rekli jednu stvar?

— Makar dvije.

— Božidara valjda ovdje u vašem kotaru proganjaju?

— Ne, to ne; on je najobljubljeniji učitelj ovdje.

— Valjda ga tišti siromaštvo?

— Niti to ne! Imade lijepi dohodak i samo jednu malicu . . . al da, nema sada niti nje. Umrkla mu je prošle godine. Mislim, da je između sviju nas ovdje najimućniji . . . A zašto me to ispitivate?

— Već davno poznam Božidara. Volim ga. Čini mi se, da je morao nešto golema podnesti.

Stari učitelj ispije nešto iz čaše. Položiv je na stol ne odmaknu ruke od nje. Vidio sam, da će mi nešto reći: Zamisli se prije, valjda za to, da mi ne bubne koješta, pa mi na to pod glas kaže:

— Višeputa se dogodi mladim ljudima kakva nesreća, koja je nevidljiva. Siromaštvo, progonstvo su nesreće, koje lako svak opazi. Učitelj Božidar pokazuje se drugima uvijek žalostan, jer . . .

— Živio gospodin načelnik! — Svi se ustanu. Uljudni seljak stisne desnicu nekojim učiteljima, dođe da pozdravi i mene kao gosta iz grada. Rukom potuče i Božidara po ramenu.

Nisam drugo mogao govoriti sa starim učiteljem. Počeo je sa drugim kolegama raspravljati o evropskoj politici . . .

— Ruit hora! — uskliknem na 4 poslije podne gledajuć na sat; — vlak ne čeka. — Uzdigle se čaše sa običajnim nazdravicama i čestitkama. Pozdravim one dobre kolege i uputim se na kolodvor.

— Ja ću te pratiti, kaže mi Božidar.

— Vrlo mi je drago. No bit će ti možda predaleko do kolodvora.

— Čim dalje, tim bolje.

Uputismo se. Vani izvadim iz džepa dvije cigarete. Jednu pružim njemu, pa ih obojica užgemo na jednoj tej istoj žigici. Ispod oka ga pogledam. I nakon vesela objeda ležala je na njegovu licu tuga kao i prije. Pomislio sam u sebi: Morala mu se velika nesreća dogoditi. Niti dolazak prijatelja, niti novoustanovljene društvene podružnice (a on mnogo drži do našeg učiteljskog društva), niti veseo objed među kolegama nije ga a ma ništa razveselio. Na njemu odsijeva samo tuga i tuga.

Išli smo šuteći proti kolodvoru. Seljaci se vraćali na večer iz polja kući. Opazio sam, da svi sa štovanjem pozdravljaju mog prijatelja. Najednom mi pane na um: valjda je nesretan u obitelji! Al ne, to ne može biti. On je dobar, dobar kao dobar dan, mora biti u braku sretan. Kad smo i zadnju kućicu u selu prošli, Božidar se obazre naokolo, i vidjev da smo sami, zaustavi se. Položi desnicu na moje rame, prigne glavu, pa mi tihim, žalosnim glasom kaže:

-- Prijatelju, ja sam nesretan!

Ostah okamenjen na te riječi. Čekao sam nestrpljivo daljnog razjašnjenja. Božidar mi stao nagnut glavom na prsima. Čutio sam drhtaje njegovih prsiju na mojima. Uzdisaji bili mi teški, duboki . . . plakao je. Nešto mu stezalo u srcu, teško mi bilo. Koji bi mogli biti uzroci ovoj njegovoj boli!? Čutio sam, da je Božidaru trebalo govoriti prijateljski. Povučem ga malo naprijed, posjednem na jedan zid, a ja sjednem uz njega. Cijelog sam dana znao govoriti a da mi se jezik ne bi zapleo, sada nisam znao beknuti. Bio sam sâm na sebe kivan. Čutio sam, da nisam vrijedan nazivati se prijateljem. Moje lice bilo je valjda crveno od stida. Na sreću me sam Božidar izvuče iz neprilike. Otare suze i počne govoriti tihim glasom.

(Konac slijedi.)

Crtanje narodnih ornamenata u školi. Piše Jelica Belovičeva.

Težnje za reformama digle su eto već kroz više godina goleme talase, pa su ponegdje uzrokovale pomutnju pojmova, a mjesto »zbirke« iznesoše mnogo »zbrku«. Ali talasi se razilaze. Viđamo već i lijepe uspjehe uz gdje koje razočaranje, ako su naime težnje bile napete na previsoke žice.

Novi pravac, propagiran najprije u Hamburgu, pobijedio je u mnogim zemljama kao n. pr. u Ruskoj, Ugarskoj, a donekle i u Hrvatskoj.

U Austriji školske vlasti simpatično prate novi pravac u crtanju, pa su i oni isprvice nehajnici, uvidjeli da je uspjeh njegov očevidan i da će se još bolje razviti.

Poplava novih crteža prestaje rasti. Bože, šta se sve nije prodavalo pod marku »secesija«! Kakove nakarade! Heroldi novih umjetničkih principa trubili su često bez ikakova štila, bez soka i smoka, a to sve pod naslovom »secesije«.

Ali ta je kriza danas preturena. Danas možeš trijezno trijebiti kukolj od pšenice, možeš mirno usvojiti rezultate novog pravca. Naročito mi Hrvati to možemo mirne duše učiniti, a da ne zabacimo u kraj toga naš narodni ornamentalni štil. On se dade divno spojiti sa novim pravcem; možemo ga lijepo njegovati u školama, što se žalibože za »staroga pravca« nije činilo. Narodna nastava treća da nadovezuje na narodne tradicije. To kod nas pedagozi nijesu marali znati. Narodni štil u nastavi crtanja i ručnog rada valja u školama njegovati u prvom redu. (Kao pomoćnu knjigu — dosele jedinu — vidi »Hrvatski narodni vezovi«, djelo sa slikama, dobiva se u Sarajevu, knjižara Thier. Op. ur.)

Engleski slikar Walter Crane tumači u djelu »Linija i oblik« suštinu i spoznaju novoga pravca upravo očigledno. Ne čudimo se probanom savršenstvu engleskog umjetničkog ukusa ako vidimo, da se oglašeni umjetnici, geniji, dragovoljno dadu u službu ove plemenite svrhe. Kako je to kod nas Hrvata posve drugačije! Za djecu pisati priče i crtati crteže i ilustracije misle, da može ma tko! To je kod nas posao književnika i slikara, koje niko ne će da računa u elitu, pa za to od tog posla svak preza. A eto u Engleskoj čini jedan Walter Crane, kao što je u Čeha slikao slike za ručni rad jedan Doža Upřka a u Poljaka pisao basne i bajke jedan Krasicki!

Što je estetičar Ruskin lijepo započeo, to je na polju umjetnog obrta nastavio William Morris, a na polju crtanja dozorio Crane. Moderni

učitelj crtanja već za osnovne škole mora da posjeduje potpuno znanje o govoru linija i o raznovrsnoj sposobnosti izraza sa oblicima. Upravo klasičnim putem otpočinje Crane tumačiti, crtanje od postanka konture, od silhete. I on govori o »pismu«, koje nije drugo nego jednostavni oblik crtanja. U starih Slavena n. pr. mnogi narodni ornamenti stoje u svezi sa staroslavenskim pismom, pa se toj svezi vide posve jasni tragovi. Da je Crane imao prilike izučavati naše narodne ornamente, on bi to sa veseljem konstatovao. Naši učitelji mora da tu stranu naših narodnih ornamenata tačno prouče.

Sa sve većim zanimanjem čitamo kod Crane-a sa kako jednostavnim teorijama možeš postići žive slike! Kako n. pr. talasaste crte, koje se približuju okomitima ili k njima silaze, izazivlju u nama dojmове mira, blagosti, tišine; dočim slomljene curve ili crte, koje se sjeku pravokutno uzbuđuju u nama vazda dojam nemira, živosti, kretnje, otpora. — Veselje, zanos, briga i potištenost i svako drugo raspoloženje mogu se izraziti linijama i to posve jednostavnim i jasnim!

I tu moram sa svoje strane upozoriti na naše narodne ornamente. Oni su nicali iz narodne duše i za to im je konstrukcija posve prirodna, bez afektacije i izvještačenosti.

Na ovo poglavlje nadovezuje Crane odnose linija i oblika na dvama putevima umjetnosti, koji od česti idu za grafičnim, a od česti za ornamentalnim ciljevima. Upotreba linija kod crtanja grana, ornamenata, zašaraka za tapete i t. d. iznosi veliku razlikost crteža! Tu gledaš postanak oblika, koji ni u svojoj najvećoj bujnosti nemaju zbrke i zaplećanja nemiloga baš ni malo. Diviš se jasnim, logičnim finesama linije, diviš se principu žarenja i protuteže, provedenom tako umjesno i ukusno.

Logične finese linije — također su jedna od glavnih odlika hrvatskog narodnog stila.

O izboru linija i o njihovoj upotrebi govori Crane vrlo opširno. Sve linije imadu svoje izvjesne stepene u sposobnosti izražavanja i gotovo neku neograničenost u načinu raznog obrađivanja. To vidiš na raznovrsnim crtežima, koji prikazuju »stablo sa lišćem i cvijećem«, ili pojedini »cvijet«, prikazan ravnim stilizovanjem.

To vidim i u narodnoj slavenskoj ornamentaciji! Na koliko raznih načina narod n. pr. prikazuje cvijet »karamfila« — »jabuke«, »pijevca«! i t. d. A svuda sa istom težnjom za ljepotom i za karakterom crteža.

Novi pravac u nastavi crtanja uz njegovanje našeg stila dade se lijepo spojiti. To je radosna činjenica, koja bi svima našim učiteljima i učiteljicama

morala biti na srcu i na duši. Djeca neka crtaju oblike iz prirode, a onda im pokažite, kako je te oblike naš narod stilizirao već prije mnogo vjekova. To se može već u nižoj (osnovnoj) školi početi, da se uspješno nastavi do u najvišim zavodima crtačke umjetnosti.

Ali prije svega: naši učitelji i učiteljice sami moraju posve svestrano i duboko proučiti našu narodnu imovinu — dosele još dosta neocijenjene vrijednosti: — naš vrlo lijepi narodni ornamentalni stil.

O nastupu noći. J. C.

Večer je. Krišom se dulje tanane šuma sjene,
Štono ih hrast čvoroviti baca u naručje mraka
I sve polako gube se negdje poput pjene,
Kao što zvijezde iza oblaka . . .

Tiho je, umilno. Svakom je stvoru odahnula duša,
Kada je Febo na kolima žarkim zašo u more,
Ajde u polje tko će da uzdisaj prirode sluša
Kako se diže dolje i gore.

Umorno, sneno uzdiše, jedva ćeš čuti je moći.
Dokora suze će l'jevati, lišće da okvasi meko.
Zatim će šturaka svirka na vratima čarobne noći
Širit se bujno, blizu daleko — — —

Stojim i slušam kako su negdje zatitrali vali
Puna iz mijeha, sapa što tjera čedna pastira
Po »mješnicama« prstići njegovi su zaigrali
I on iz duše blaženo svira.

Ljupko se smješi večernje nebo tamo do mora,
Gdjeno se, dragoj »naranča rumena zimi zeleni«,
Tamo j' u vlasti »Marina kruna« crnoga Mora —
B'jednici srce njoj se ledeni.

Tako mi poje čestita svita o nastupu noći,
Svršujuć naporni posao danji vesela lica;
Sada će kličući živo na večeru poći —
Žeteoca i žetelica.

To su mi patnici vrli, krvavi znoj što liju,
Svoga rad tvrdoga krušca, tuđega mekana hljeba.
To su mi borci valjani, viteški oni se biju,
C'jeniti njih mi, štovati treba!

Jesu li djeca sa 6 godina dovoljno razvita za školu? Piše J. Mahulja.

(Konferencijalno pitanje, raspravljeno na skupštini hrvatskog učiteljstva kotara Lošinjskog, držanoj u Puntu dne 2. i 3. srpnja 1904.)

Kod riješavanja gornjeg pitanja, neću se ni najmanje obazirati na mnijenja raznih pedagoga, niti na naš § 1. pokr. zak. od 4. travnja 1870. koji govori: Dužnost polaziti školu počima sa završenom šestom godinom života, već ću pri tome iznijeti moje dosadanje 20 godišnje iskustvo. Pa odmah na početku odgovaram: Naša seoska djeca, kad stupaju sa 6 godina u školu, nisu još dovoljno razvita za istu ni tjelesno ni duševno.

Za tjelesni razvitak kažem samo to, da ne bi imao ništa protivnoga, kad bi djeca imala školu u istom selu, al većinu naših seoskih škola polaze također djeca i iz okolnih sela, koja su kadšto prilično daleko, sad kako ćete, da mališ ili još gore malica od 6 godina svaki dan i po svakom vremenu prevali taj put do škole i natrag bez uštrba za svoj tjelesni razvitak i za svoje zdravlje? Koliko se puta ti »crvići« smile čovjeku, al reći im nesmije: nedođite, jer se to kosi sa školskim zakonima.

No glavni razlog, koji bi vojevao proti polasku škole za djecu od 6 godina, bio bi nedovoljni njihov razvitak duševni ili intelektualni. Kad bi škola imala, barem prve godine, samo uzgojni smjer, bez poučnoga, tad bi već dopustio, da dijete i na selu, osobito kad mu je škola u mjestu, počne sa 6 godina polaziti školu, al najveća je nevolja, što se i od škole na selu zahtjeva, da već prve godine udovolji naučnoj osnovi propisanoj za prvu školsku godinu, odnosno da se nauči tu djecu čitati početnicu, pisati riječi u

kratke rečenice, te računati do broja 20. Za postignuće toga, trebalo bi, da dijete iz očinske kuće donese u školu neko predznanje: razne predodžbe i spoznaje, što kod naše seoske djece obično manjka. Ta pomislimo si, mnogo dijete kadšto nezna niti najprostijih domaćih izraza, ili ima krive spoznaje, pak ideš li ga štogod pitati, to će ili početi plakati ili će u te bezazleno gledati, a retko će koji biti toliko kuražan, da ti odmah odgovori. Predvježbe za pisaćanje, za računstvo, s kojima moraš doskora početi, malo tu koriste, jer nemaš s kime govoriti ili te se uz sav tvoj trud nerazumije.

Djeca siromašna nisu tomu kriva, niti su ona bedasta, kako mnogi mladi učitelj krivo tumači, već je kriv dotadanji njihov domaći uzgoj, pri kojem se je njihova intelektualnost slabo ili nikako nje govala. Seljakinja ili nema vremena ili nema načina, da sa svojim djetetom postupa po pravilima dobrog uzgoja osobito u podraživanju i radoznalosti. Dosaduje li joj dijete s različitim pitanjima, to ga obično grožnjom ušutka i tako mnogo se dijete stegne u se, a njegov duševni vidokrug postane dosta omeđašen. Vani nađe se u društvu djece sebi slične, gdje se opet može duševno malo razviti i takova dobije sa 6 godina učitelj u ruke, da mu on podaje najprimitivnije pojmove, a osim toga da zadovolji naučnoj osnovi.

Još kod čitanja i pisanja neopaža se toliko taj nedovoljni intelektualni razvitak, jer to je više mehanički posao oka i ruke, koga dijete, dakako uz veliku muku, nekako svlada, al kod računstva ću te ja. Mehanički brojiti jedan, dva, tri i t. d. to još ide, al brojeve pribrajati i oduzimati, to je već prilična muka, dočim množiti, a osobito mjeriti i dijeliti, to su muke Tantalove, koje uz prav trud napokon time svrše, da su retki oni izabranici, koji će ti na koncu prve godine točno kazati koliko je 2 u 3, dakako shvatljivo. Stoga se i računstvo ponajviše mehanički obavlja, te u mnogim školama čuješ ono monotožno skupno vikanje: dva više jedan je tri i tomu slična, pri čemu duša jako malo radi. U opće najviše djece dobije drugi red u prvoj školskoj godini, te se može reći, da se siromašnoj djeci uzalud prerano oduzme duševnu i i fizičnu slobodu! Više mi se stoga dopadaju §§ 43. i 44. školskog zakona u Hrvatskoj, koji glase: Sposobnost za polazak škole postaje s navršenom šestom, a obvezanost s navršenom sedmom godinom.

U gradovima biti će možda u tom pogledu druge razmjere. Tamo je domaći uzgoj nešto bolji, nego li je na selu (razumije se kod radnica koje rade po tvornicama još je i gori), tamo se dijete vrti u drugčijem društvu, tamo su za malu djecu do 6 godina zabavišta, u kojima se uzgaja pod nadzorom usposobljene učiteljice, pak sasvim tim, u koliko čujem, i tamo se učitelji tuže na nedostatan razvitak djece od 6 godina, kad ju dobiju u školu.

Ja bi stoga predložio . . . nego ja nebih ništa predložio, jer čujem iza sebe mnoge ocele i majke: uzmite nam djecu ako hoćete i sa pet godina u školu, dapače vas to molimo, jer i onako nam kod kuće dosađuju, samo nam ih pak pustite ranije iz škole, ako je moguće barem sa 10 godina, jer nam već tada rabe; i onako što će im već tada škola, te ako nisu do tada ništa naučili više i neće. — Dakle taj jedini razlog, da ako djeca počnu kasnije školu polaziti, da će ju morati kasnije i dovršiti, vojuje za to, da nepostavljam nikakva predloga, jer kadgod treba i narodne želje uvažiti. Jedino bih preporučio gg. nadzornicima, da ako pri svojoj išpekciji opáze, da u prvoj školskoj godini nema baš osobitog napretka, da to neprepišu toliko nehaju dotičnog učitelja, koliko okolnostima prije istaknutim.

Obavijest.

~~~~~

Daje se ovime do znanja članovima učit. društva »Narodna Prosvjeta«, da je odbor od posljednje glavne skupštine obdržavao tri sjednice, dvije u Pazinu a jednu u Puli.

Prijedloge i resolucije, koje je prihvatila zadnja glavna skupština, odaslalo se na dotične oblasti i korporacije. Najviše je odbor posla imao s pravilima društva, koje je imao prema sadašnjim okolnostima i prema zaključcima glavne skupštine promijeniti. Izradiv odbor nacrt novih pravila podastro ih je učit. društvu za Krk i putem našeg glasila članovima na uvid.

Očekujemo sada potvrdu od c. kr. namjesništva u Trstu, a onda ćemo progovoriti o njima.

Odbor je naručio pet stotina prve sveske Johlerova »Gospodarstva«, da ih raširi u puk. Pošto je knjižica vrlo shodna i lakim slogom pisana, preporučujemo svim rodoljubima i društvima, kojim ih naš odbornik Licul pošalje, da ju ture u naš puk.

Odbor je u drugoj svojoj sjednici pretresivao program za buduću glavnu skupštinu, koja će se po zahtjevu članova iz Voloskoga kotara obdržavati u Pazinu negdje o Duhovima.

Tom ćemo prilikom nastojati, da dostojno proslavimo desetgodišnjicu opstanka našega društva. Skrb za pjevanje povjerena je podpredsjedniku V. Šepiću i odborniku G. Liculu. Postavljamo na srce članovima, da se odazovu pozivu odborovu; ne smije biti učiteljice ni učitelja, koji se ne nauči društvene himne, koju je ispjevao istarski pjesnik Katalinić a umjetnički uglasbio naš kolega Fančićev.

Otisnut će se u našem glasilu imenik članova i objavljivat one, koji stupe i eventualno istupe iz društva.

Odbor će nastojati, da budućih velikih praznika udesi u Pazinu tečaj za risanje po naravi. Od velike će to biti koristi za učiteljstvo, a da je to velika potreba, znadu dobro kolegice i kolege, koji su slušali prof. Gvajca o tom predmetu govoriti na kotarskim učiteljskim konferencijama u Pazinu i u Bujama. Preporučamo svim članovima, da se odboru prijave, da uzmogne poskrbiti shodna za taj tečaj u risanju.

U posljednoj sjednici odborskoj priopćio je predsjednik smrt rodoljuba i člana c. kr. zem. školskog vijeća, monsignora V. Zamlića. Brzobjavno je izrazio sućut u ime društva župnom uredu u Voloskom i ovlastio prvog podpredsjednika, Augusta Rajčića, da osobno zastupa društvo na sprovodu, što je i učinio.

Da se i u materijalnom pogledu pomogne učiteljstvu Istre, odlučio je odbor po deputaciji stupiti pred zemaljski sabor i odbor sa spomenicom, koja će sadržavati ove glavne točke:

- 1) Svim učiteljima i učiteljicama neka se zakonom zajamči jednaka temeljna plaća, s toga se imaju odstraniti kategorije i plaća po mjestima. Stariji učitelji imaju i tako kvinkvenije, a ravn. učit. doplatak. I činovnici drugih grana imaju iste plaće: župnik, bio star ili mlad, ima istu plaćicu, tako i profesor i sudac.
- 2) Molit će se, da se u zakonu točnije označi, kakav stan treba da ima učitelj, košto i to, da stan ima biti providjen vodom. Ravnateljima i ravnateljicama nek pripada jedna soba više.
- 3) Razumije se samo po sebi, da će se u spomenici istaknuti, neka se učiteljicama dade ista plaća kako i učiteljima.

Bog dao sreće pune vreće, a vi kolegice i kolegi da ste zdravo i veselo!

Odbor hrvatskog učiteljskog društva „Narodna Prosvjeta“ za Istru u Pazinu

VJESNIK.

Iz c. kr. pokrajinskog školskog vijeća.

Ovo je imalo svoju sjednicu u Poreču dne 28. studenoga t. g. Prima se zapisnik zadnje sjednice te se čitaju spisi stigavši od posljednje sjednice do ove. — Potvrđuju se proračuni za god. 1907. mjesnih školskih vijeća u Grižnjanu, Bujam, Vižinadi, Brtonigli i Motovunu.

Primaju se do znanja zapisnici povjerenstva za ustanovljenje javnih pučkih škola u Brdim kod Buja i Baderni. Predlaže se ustanova nove škole excurrendo u Fiorinim kod Brtonigle. Potvrđuje se

molbu kojom se pita pravo javnosti za jednu zasebnu školu.

Podijeljuje se: petgodišnji doplatak šestorici učitelja, nagradu jednomu nastavniku i pripomoć jednoj učiteljskoj sili radi bolesti.

Sjednice c. kr. kot. školskih vijeća.

1. Pula.

Odlučuje se povoljno popratiti: a) jedan upit zemaljskog odbora; b) upit, kojim mjesno školsko vijeće u Puli traži, da se potvrdi jednu pomoćnu učiteljsku silu;

c) isto od mjesnog školskog vijeća u Vodnjanu; d) nekoje molbenice učitelja kojim pitaju petgodišnje doplatke, nagrade ili potpore.

Određuje se, da se valja popitati glede sistemiziranja dvaju mjesta za cijeli kotar puljski i to: jedno podučitelja a drugo podučiteljice. Na koncu se raspravljalo pitanje, kako valja postupati sa učenicima, koji tečajem školske godine ostave c. kr. državnu njemačku pučku školu u Puli.

2. Kopar.

Na sjednici od 13. prosinca 1906. predlažu se nagrade učiteljima M. A., V. G., C. D., M. M. i Štefanki Havel iz Roča za izvanredni rad.

Predlažu se slijedeće molbe radi petgodišnjih doplata: M. R., I. C. i Tereziji Golmajer iz Buzeta, te molbu jednog ravn. učitelja za potporu prigodom bolesti.

Podupire se utok g. Licula, ravn. učit. u Gorenjojvasi proti mjesnom školskom vijeću u Roču radi stanarine a konačno se predlaže ustanovljenje javne pučke škole sa slovenskim naukovnim jezikom i talijanskim kao predmetom u Trušcima, općina Marezige.

Učitelj općinski zastupnik.

Pri zadnjim općinskim izborima u Buzetu, bio je izabran zastupnikom učitelj Kazimir Rade. To je uz Kastav i Volosko treća općina u kojoj imade i učitelja zastupnika. Tako i valja i nijedne općine ne bi smjelo biti a da ne bude u njoj i učitelja. Sada dolaze Pazin i Žminj na red, pa da ste omenuti.

Učiteljstvo u Goričkoj.

Slovensko i talijansko učiteljstvo imalo je nedavnu skupštinu, na kojoj je zaključeno predložiti saboru molbu, da se doba službovanja snizi od 40 na 35 godina. Nadalje je zahtjevalo, da se za unaprijed biraju dva učitelja u pokrajinsko školsko vijeće, te nekoje polakšice na željeznicama. Učiteljice traže, da im se dade odgovarajuća mirovina u slučaju udaje i ujedno traže pravo glasa u II. tijelu kod općinskih izbora.

Slovensko učiteljstvo odabralo si je posebni odbor, koji imade stvar proučiti a onda predložiti: kakvo naime — stanovište imadu zauzeti slovenski učitelji u Goričkoj pri budućim izborima za carevinsko vijeće.

Iz Bugarske.

Niti u Bugarskoj učiteljima ne cvatu ruže i njihovo je materijalno stanje kud i kamo teško, pa se počeli dizati i tražiti svoja prava. Ove se dane sakupili u Sofiji nastavnici toga kraja, njih 200 na broju, te su prihvatili resoluciju, sa kojom protestiraju proti onim oblastima, koje se oglašuju njihovom vapaju te se ne brinu za materijalno stanje učiteljstva. Obraćaju se i na sobranje, da ovo reče svoju i odredi im plaću po zasluži.

Lične vijesti.

Odlikovana učiteljica.

Mariji Jambrišak, učiteljici na ženskom liceju u Zagrebu, podijelio je kralj zlatni križ za zasluge za njezino uspješno djelovanje na nastavničkom polju. Jambrišakova je odlična hrvatska učiteljica i vrsna književnica, koja si je svojim neumornim radom znala steći velikih zasluga ne samo na pedagoškom, nego i na humanitarnom polju. Vrloj učiteljici i književnici naše čestitke!

† Vinko Zamlić.

Dne 29. studenoga umro je na Voloskom mons. Vinko Zamlić, župnik voloski, papinski komornik i član c. kr. pokrajinskog školskog vijeća,

Pokojnik rodio se god. 1848. u Ferlaniji ispod Kastva-grada, te svršiv pučku školu u Kastvu, polazio je gimnaziju na Rijeci a bogosloviju u Gorici. Službovao je zatim kao duhovni pomoćnik u Kastvu, Opatiji i Brseču, a duže vremena kao župnik u Veprincu i napokon duže vremena u Voloskom, gdje ga je i nagla smrt zatekla. Neko vrijeme bio je i zastupnikom sabora Istre u Poreču.

Naš blagi pokojnik bio je tiha i zlatna duša, bistrouman, besprikornog ponašanja, fina vladanja i uzoran rodoljub, te ga je sve štovalo i ljubilo, što je samo imalo š njime doticaja.

Subotu dne 1. prosinca otpremjen je na vječno otpočilo, tamo k onoj bijeloj crkvi, k sv. Roku.

Unatoč sumornu vremenu, iskupila se toga dana na Voloskom silesija svijeta iz bliza i daleka, visoke gospode, narodnih

društava, učitelja, činovnika, korporacija i školske djece, koju je on za života toliko milovao i na srcu nosio. Pjevačko društvo »Lovor« uzveličavalo je tu tužnu svečanost žalobnim pjesmama. U župnoj crkvi sv. Ane, držao je kastav. dekan Antonin Ellner žalobno slovo i kod svih izvabio žalobnicu suzu.

Učiteljsko društvo »Narodna Prosvjeta« zastupao je pri sprovodu podpredsjednik August Rajčić.

Slava plemenitom pokojniku!

† Simon Gregorčič.

U subotu 24. studenoga umro je u Gorici jedan od ponajvećih slovenačkih

pjesnika, Simon Gregorčič u dobi od 62 godine.

Nijedan od slovenačkih pjesnika nije znao tako čuvstveno, nježno i duboko prodrijeti u dušu i srce sa svojim divnim pjesmama kao baš Simon, pa zato je i priznan najobljubljenijim pjesnikom.

No u životu imao i crnih dana i grde nezahvalnosti, te ga je više puta bio led, otkle bi bilo imalo da dolazi sunce.

Pokopaše ga tamo uz Soču pod visokim Krnom sjajno i veličanstveno, kako je to i dolikovalo.

Slava geniju!

Na znanje!

Eto nas u drugoj godini! I za sada jošte ostajemo u ovom objamu i obliku, no nastojat ćemo, da od zgrade do zgrade povećamo glasilo, da time ugodimo našim čestitim pretplatnicima. No ovim preporučujemo, da budu točni u uplati, a koji slučajno zaostaše, da se nas sjete i ovrše svoju dužnost. O točnoj uplati ovisi i napredak glasila.

Čestita Vam nova godina!

Uredništvo i uprava.

Broj 15.

NATJEČAJ.

Usljed zaključka sjednice potpisanoga kuratorija od 15. prosinca o. g. raspisuje se ovime natječaj na mjesto drugoga učitelja »Delavske škole« (obrtničke učione) u Kastvu u privremenom svojstvu sa godišnjom plaćom od 1800 K isplativom u mjesečnim antecipatnim obrocima opaskom, da ima izgleda, te će se ova plaća s vremenom povisiti.

Prednost kod imenovanja imati će oni molitelji, koji se budu iskazali, da su svršili kakvu obrtnu školu ili njoj sličnu i pučki učitelji, koji su vješti u risanju, te žele, da se u ovom predmetu usavrše.

Molbe obložene školskim svjedodžbama, svjedodžbom ponašanja, te inim eventualnim priložima neka se dostave potpisanomu najdalje do 15. siječnja godine 1907., uz dokaz poznavanja hrvatskoga ili kojeg drugog slavenskog jezika u govoru i pismu. Nastup je službe početkom drugoga poljeća t. j. dne 1. veljače 1907.

Možebitna razjašnjenja u stvari pripravan je potpisani dati na zahtjev.

Kuratorij „Delavske škole“

Kastav, 21. prosinca 1906.

Predsjednik:

Jelušić v. r.

Prvo česko dioničko društvo za osjeganje života u Pragu

Jedino slavensko dioničko društvo za životno osjeganje

Najpovoljnije i najjeftinije osjeganje:

- a) za slučaj smrti
- b) » » » i doživljenja
- c) osjeganje miraza
- d) » » budućnosti djece
- e) » » uz istodobno zajamčeno ukmaćivanje uplaćenih premija
- f) osjeganje za slučaj nesposobnosti (invaliditeta)
- g) osjeganje raznih kombinacija za uživanje doživotnih renta itd.

Pogodnosti osjeganja:

- a) Osjeganjani iznos isplaćuje se odmah poslije smrti. U slučaju samoubojstva i dvoboja pako, ako je osjeganje bilo **dvije godine** u krijeposti.
- b) Neuplaćene police ne propadnu, ako su bile bar **tri godine** u krijeposti. U tom slučaju izdaje društvo smanjene police proste dalnjih uplata.
- c) Zapale ili smanjene police mogu se u roku 3 mjeseca obnoviti.
- d) Ratni riziko **priznat je besplatno** u svakom osjeganju do 10.000 K izim kod aktivnih vojnika i osoba, koje vrše vojničku službu u ratnoj mornarici.

Sve potrebite upute, razjašnjenja, cijenike itd. daje glavni zast. za Istru i Dalmaciju.
gosp. Lacko Križ u Puli.

Svoj k svomu!

Svoj k svomu!

NOVO SKLADIŠTE POKUĆSTVA

A. Žunić & Co - Pula

na uglu ulice Via S. Martino i Circonvallazione

Novouredjeno skladište svakovrsnog pokućstva:

zrcala, slika, stolica, divana

==== itd. itd. ====

Cijene umjerene.

Našim pučkim školama

preporuča

SVEKOLIKE ŠKOLSKE TISKANICE,
LIJEPOPISNICE, ZADAĆNICE,
RISANKE, PISARSKÉ I RI-
SARSKÉ POTREPŠTINE

NARODNA TISKARA
LAGINJA i drug.

prije J. KRMPOTIĆ i drug.

ulica Giulia, 1 — Pula — ulica Giulia, 1

ANT. TRANFIĆ, PULA

ULICA SISSANO-DIANA, 7.

GLAVNO SKLADIŠTE U KAŠTELSTAROME.

Vlastiti proizvodi najboljih Dalmatinskih vina te
maslinovog ulja. — Razašilje počam od 56 l.
unaprijed. — Cijenike šalje badava franško

Za naručbe kao i sve drugo, obratiti se u Pulu.